

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Методичні рекомендації для практичних занять з дисципліни

**КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ
ПІДПРИЄМСТВА**

для здобувачів другого (магістерського) рівня
спеціальності 015 Професійна освіта (Економіка)

2019 р.

Методичні рекомендації для практичних занять з дисципліни «Конкурентоспроможність підприємства» для здобувачів другого (магістерського) рівня спеціальності 015 Професійна освіта (Економіка).

Укладачі: Грановська В.Г., д.е.н., професор кафедри економіки та фінансів, Бойко В.О., к.е.н, доцент кафедри економіки та фінансів

Рецензент: к.е.н., доцент Галат Л.М.

Методичні рекомендації затверджено на засіданні кафедри економіки та фінансів (протокол № 1 від 27.08.2019 р.)

Схвалено науково-методичною комісією зі спеціальності 015 Професійна освіта (Економіка), (протокол № 1 від 27.08.2019 р.)

Грановська В.Г., Бойко В.О. Методичні рекомендації для практичних занять з дисципліни «Конкурентоспроможність підприємства» для здобувачів другого (магістерського) рівня спеціальності 015 Професійна освіта (Економіка), [укладачі Грановська В.Г., Бойко В.О.] Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019. 36 с.

Методичні рекомендації для практичних занять з дисципліни «Конкурентоспроможність підприємства» для здобувачів другого (магістерського) рівня спеціальності 015 Професійна освіта (Економіка) містять програму навчальної дисципліни, теми практичних та семінарських занять, приклади для розв'язку задач.

ВСТУП

Метою вивчення дисципліни є формування системи теоретичних та практичних навичок щодо управління конкурентоспроможністю підприємства у сучасних умовах господарювання.

Основними завданнями дисципліни є вивчення теорії, вітчизняного і світового досвіду оцінювання та управління конкурентоспроможністю підприємства.

Програма включає загальні компетентності (ключові навички), якими повинен володіти випускник другого циклу: здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел; здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- використовувати сучасні інформаційні технології та економіко-математичні методи і моделі для рішення експериментальних і практичних завдань, економічного управління діяльністю підприємства, дослідження економічних і соціальних процесів;

- застосовувати у викладацькій діяльності наукові підходи до формування та обґрунтування ефективних стратегій в економіці;

- реалізувати управлінські рішення щодо забезпечення конкурентоспроможності в економіці.

уміти:

- використовувати економічні результати у професійній діяльності;

- вибирати і використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій у педагогічній та економічній діяльності;

- формулювати нові гіпотези та наукові задачі в сфері економіки, вибирати належні напрями і відповідні методи для їх розвитку на основі наявного ресурсного потенціалу;

- обґрунтовувати ідеї та обирати інноваційні рішення, програмне забезпечення та інструменти у соціально-економічній та освітній діяльності;

- знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень й упровадження сучасних систем освіти у професійній діяльності відповідно до спеціалізації в умовах глобалізаційних процесів.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Конкуренентоспроможність як категорія і як властивість підприємства

Питання для обговорення

1. Дати визначення поняттю «конкуренція».
2. Назвіть та перерахуйте моделі конкуренції.
3. Конкуренція на ринку: функції, види, форми.
4. Об'єкти конкуренції та суб'єкти конкуренції.
5. Функції конкуренції.
6. Особливості впливу конкуренції на економіку.
7. Види конкурентної поведінки.
8. Засоби цінової та нецінової конкуренцій у господарській діяльності підприємств.
9. Управління конкурентоспроможністю підприємства.

Тестові завдання

1. До ознак конкуренції не належить:

- а) наявність на ринку великої кількості незалежних продавців і покупців певного виду товару;
- б) відсутність бар'єрів входу (виходу) на ринок для покупців і продавців;
- в) зниження цін до рівня беззбитковості;
- г) наявність на ринку ідентичних або подібних товарів і послуг.

2. Оберіть неправильне визначення поняття «конкуренція»:

- а) суперництво у будь-якій сфері діяльності між окремими юридичними або фізичними особами, зацікавленими у досягненні спільної мети;
- б) боротьба підприємств за обмежений обсяг платоспроможного попиту споживачів, яка ведеться ними на доступних сегментах ринку;
- в) об'єктивне економічне явище, яке в розвиненому товарному виробництві примушує господарюючих суб'єктів прагнути до збільшення прибутку;
- г) об'єктивний процес продовження життєвого циклу товарів на ринку, що неможливе без ефективного розвитку інвестиційного середовища.

3. За яким варіантом трактування конкуренція розглядається як боротьба за гроші покупця шляхом задоволення його потреб?

- а) поведінковим;
- б) структурним;
- в) конкурентним;

г) функціональним.

4. Оберіть визначення суті поняття «конкуренція» згідно із Законом України «Про захист економічної конкуренції»:

а) об'єктивне економічне явище, яке в розвиненому товарному виробництві примушує господарюючих суб'єктів прагнути до збільшення прибутку;

б) процес управління суб'єктом своїми конкурентними перевагами;

в) змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання;

г) економічний процес взаємодії, взаємозв'язку та боротьби комерційних суб'єктів ринкової системи.

5. Оберіть теорію, в якій не враховуються ознаки конкуренції:

а) теорія абсолютних переваг;

б) теорія конкурентних переваг;

в) анатомічна теорія;

г) еволюційна теорія.

6. Перші найбільш цілісні теоретичні положення про рушійні сили конкуренції були висвітлені у дослідженнях:

а) Г. Хамела;

б) Й. Шумпетера;

в) А. Сміта;

г) А. Маршалла.

7. У якій теорії конкуренція розглядалась як ідеальний механізм встановлення рівноваги на ринку?

а) теорії інтелектуального лідерства;

б) теорії конкурентних переваг;

в) еволюційній теорії;

г) теорії рівноваги.

8. У якій теорії запропоновано вважати, що конкуренція повинна розпочинатись на етапах проектування нових потреб суспільства?

а) теорії абсолютних переваг;

б) теорії інтелектуального лідерства;

в) теорії конкурентних переваг;

г) еволюційній теорії.

9. Оберіть функції, які не властиві конкуренції:

а) регулююча;

- б) фіскальна;
- в) адаптаційна;
- г) інноваційна.

10. Оберіть відповідь, яка найбільш повно характеризує адаптаційну функцію конкуренції:

- а) реалізується у зростанні пристосовності суб'єктів ринку до постійно мінливої ринкової кон'юнктури, до різних її аспектів;
- б) дозволяє розподіляти дохід серед підприємств і домашніх господарств відповідно до їхнього ефективного внеску;
- в) виявляється в тому, що в кінцевому підсумку ресурси і вироблені продукти завжди концентруються там, де можуть забезпечити максимальну віддачу;
- г) виявляється у недопущенні монополістичного панування окремих великих підприємств на ринку.

11. Яка з наведених характеристик висвітлює сутність інноваційної функції конкуренції?

- а) виявляється у фінансуванні та стимулюванні НТП;
- б) не допускає монополістичного панування окремих великих підприємств на ринку;
- в) забезпечує формування досконалого ринку на всій території країни;
- г) урегульовує виробничі потужності підприємств відповідно до сформованих потреб ринку.

12. Функція конкуренції, яка проявляється в обмеженні економічної потужності кожного підприємства, – це функція:

- а) регулювання;
- б) розподілу;
- в) контролю;
- г) розміщення.

13. Оберіть види конкуренції залежно від характеру поведінки продавця:

- а) цінова, нецінова;
- б) монополія, поліполія, монополістична конкуренція, олігополія;
- в) відкрита, закрита;
- г) ефективна, неефективна.

14. Оберіть види конкуренції залежно від ступеня інтенсивності:

- а) гомогенна, гетерогенна;

- б) параметрична, товарна, марочна, конкуренція бажань;
- в) приваблива, помірна, жорстока, гіперконкуренція;
- г) внутрішньогалузева, міжгалузева.

15. За яким критерієм розрізняють ефективну та неефективну конкуренцію?

- а) за ступенем складності проникнення в галузь;
- б) залежно від ступеня взаємозамінності товарів;
- в) залежно від отриманих результатів;
- г) за характером цінової конкуренції.

Тема 2. Конкурентне середовище підприємства

Питання для обговорення

1. Структура і характеристика конкурентного середовища підприємства.
2. Аналіз і прогнозування конкурентного середовища: відбір і розрахунок основних економічних показників (параметрів).
3. Визначення підприємств, які мають найсильніші і найслабкіші конкурентні позиції у галузі.
4. Прогнозування найбільш ймовірних кроків стратегічних конкурентів.
5. Визначення ключових факторів успіху підприємства (КФУ) у конкурентній боротьбі.
6. Прийняття остаточного рішення щодо прибутковості і привабливості галузі (заключний етап).

Тестові завдання

1. Оберіть правильне визначення поняття «конкурентне середовище»:

- а) найбільш популярний узагальнюючий показник, який враховує як чисельність підприємств, так і нерівність їх положення на ринку, характеризує рівень монополізації;
- б) спосіб оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємства з урахуванням дії зовнішніх і внутрішніх чинників, що базується на динаміці результуючих показників діяльності;
- в) результат і умови взаємодії великої кількості суб'єктів ринку, що визначають відповідний рівень економічного суперництва і можливість впливу окремих економічних агентів на загальну ринкову ситуацію;

г) середня частка підприємств, що існують на ринку, яка характеризує, наскільки ефективно підприємства використовують наявні в їх розпорядженні засоби конкурентної боротьби.

2. До характерних ознак конкурентного середовища не належить:

- а) цілісність, спрямованість;
- б) ієрархічна структура;
- в) взаємодія, взаємозалежність;
- г) нормативно-правове регулювання ринку.

3. Оберіть види конкурентного середовища залежно від об'єкта купівлі:

- а) конкурентне середовище товарів, послуг, капіталів, трудових ресурсів;
- б) світове, міжнародне, регіональне, локальне конкурентне середовище;
- в) конкурентне середовище досконалої конкуренції, монополії, монополістичної конкуренції, олігополії;
- г) конкурентне середовище науково-технічних розробок, грошей та цінних паперів, біларальної монополії та відкритої монополії.

4. До видів конкурентного середовища залежно від територіальної ознаки не належить:

- а) районне конкурентне середовище;
- б) національне конкурентне середовище;
- в) конкурентне середовище підприємства;
- г) конкурентне середовище монополістичної конкуренції.

5. За якою класифікаційною ознакою виокремлюють конкурентне середовище досконалої конкуренції?

- а) щодо об'єкта торгівлі;
- б) за територіальною ознакою;
- в) за моделями конкуренції на ринку;
- г) залежно від обсягу ринку.

6. До конкурентних сил мезорівня конкурентного середовища не належить:

- а) загроза появи нових конкурентів;
- б) конкуренція серед існуючих підприємств усередині галузі;
- в) ринкова влада покупців;
- г) частка ринку фінансово-промислових груп.

7. Оберіть правильне визначення поняття «діагностика конкурентного середовища»:

а) спосіб оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємства з урахуванням дії зовнішніх і внутрішніх чинників, що базується на динаміці результуючих показників діяльності;

б) комплекс заходів, засобів та методів, які застосовує держава в особі уповноважених органів з метою попередження та зменшення негативних проявів конкурентної боротьби, монополізму у сфері господарювання та посилення позитивних ознак конкуренції;

в) результат і умови взаємодії великої кількості суб'єктів ринку, що визначають відповідний рівень економічного суперництва і можливість впливу окремих економічних агентів на загальну ринкову ситуацію;

г) означає змагальність суб'єктів господарювання, коли їх самостійні дії обмежують можливість кожного з них впливати на загальні умови реалізації товарів на ринку і стимулюють виробництво необхідної споживачеві продукції.

8. Оберіть форми діагностики конкурентного середовища підприємства:

а) збалансування кон'юнктури ринку, поєднання економічних інтересів споживачів, розвиток конкурентного середовища;

б) точкове моделювання, дослідницьке імплектування, соціальні дослідження, екзит-поли;

в) аналітична діагностика, експертна діагностика, імітаційна (модельна) діагностика;

г) графічне ілюстрування, математична підстановка, історичний генезис, інституціональне моделювання.

9. З якого етапу розпочинається діагностика конкурентного середовища підприємства?

а) аналіз конкурентних позицій підприємства на ринку;

б) оцінювання інтенсивності конкуренції та ступеня монополізації ринку;

в) виявлення переліку підприємств, що існують на цільовому або новому ринках;

г) побудова конкурентної карти ринку, виявлення стратегічних положень підприємства.

10. На якому етапі здійснюється характеристика конкурентних сил експертним шляхом на основі моделі п'яти сил М. Портера?

а) побудови конкурентної карти ринку та виявлення стратегічних положень підприємства;

б) збору вихідної інформації та зведення економічних показників до зіставного вигляду;

в) визначення типу ринку та оцінювання конкурентних сил його суб'єктів;

г) аналізу конкурентних позицій підприємства на ринку.

11. Який показник розраховують за результатами експертного оцінювання конкурентних сил на ринку?

а) індекс Герфіндаля-Гіршмана;

б) коефіцієнт відносної концентрації;

в) коефіцієнт загального впливу конкурентного середовища на діяльність підприємства;

г) узагальнений показник інтенсивності конкуренції.

12. До показників інтенсивності конкуренції не належить:

а) коефіцієнт рентабельності ринку;

б) узагальнений показник інтенсивності конкуренції;

в) темп зростання обсягів реалізації продукції підприємства на ринку;

г) індекс Розенблюта (Холла-Тайдмана).

13. Який показник відображає відхилення ціни від граничних витрат, пов'язаних з неефективним розміщенням ресурсів за умов монополії?

а) коефіцієнт Джині;

б) індекс Герфіндаля-Гіршмана;

в) коефіцієнт Розенблюта (Холла-Тайдмана);

г) коефіцієнт Лернера.

14. У чому полягає сутність коефіцієнта відносної концентрації?

а) є середньою часткою підприємств, що існують на ринку, зваженою за натуральним логарифмом зворотній їй величині;

б) характеризує співвідношення числа найбільших підприємств на ринку і контрольованої ними частки реалізації продукції;

в) відображає відхилення ціни від граничних витрат, пов'язаних з неефективним розміщенням ресурсів за умов монополії;

г) розраховується на основі зіставлення рангів підприємств на ринку і їх ринкових часток.

15. Який етап є завершальним у загальній послідовності діагностики конкурентного середовища підприємства?

- а) побудова конкурентної карти ринку, виявлення стратегічних положень підприємства;
- б) визначення типу ринку та оцінювання конкурентних сил його суб'єктів;
- в) оцінювання інтенсивності конкуренції та ступеня монополізації ринку;
- г) аналіз конкурентних позицій підприємства на ринку.

Тема 3. Конкурентоспроможність як характеристика фірми, що функціонує в умовах ринку

Питання для обговорення

1. Сутність та співвідношення понять «ринкові чинники успіху», «ключові компетенції», «конкурентні переваги».
2. Властивості конкурентних переваг.
3. Сфери формування та реалізації конкурентних переваг.
4. Види та джерела формування конкурентних переваг.
5. Класифікація чинників конкурентоспроможності підприємства.
6. Головні аспекти забезпечення конкурентоспроможності підприємства.
7. Методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства.
8. Процес управління конкурентоспроможністю підприємства.
9. Етапи і процедури процесу управління конкурентоспроможністю підприємства.
10. Специфічні особливості забезпечення конкурентоспроможності бізнес-організацій різних типів.

Тестові завдання

1. Яке з наведених визначень характеризує суть потенціалу конкурентоспроможності підприємства?

- а) узагальнюючий показник, який враховує як чисельність підприємств, так і нерівність їх положення на ринку, характеризує рівень монополізації;
- б) комплексна порівняльна характеристика, яка відображає ступінь переваги сукупності показників оцінювання можливостей підприємства, що визначають його успіх на певному ринку за певний проміжок часу, над сукупністю аналогічних показників підприємств конкурентів;

в) результат і умови взаємодії великої кількості суб'єктів ринку, що визначають відповідний рівень економічного суперництва і можливість впливу окремих економічних агентів на загальну ринкову ситуацію;

г) середня частка підприємств, що існують на ринку, яка характеризує, наскільки ефективно підприємства використовують наявні в їх розпорядженні засоби конкурентної боротьби.

2. До характерних особливостей потенціалу конкурентоспроможності підприємства не належить така:

а) залежить від рівня конкурентоспроможності його складових (передовсім продукції), а також від загальної конкурентоспроможності галузі та країни;

б) це поняття є відносним, тобто воно має різний рівень стосовно різних конкурентів;

в) конкурентоспроможність не є іманентною якістю підприємства, а може бути виявлена й оцінена тільки за наявності конкурентів (реальних або потенційних);

г) особливість міжгалузевої конкуренції для підприємств різних форм власності.

3. Виберіть рівні потенціалу конкурентоспроможності підприємства залежно від глобалізації цілей дослідження:

а) світове лідерство, національне лідерство, галузевий стандарт, пороговий рівень;

б) глобальний лідер, галузевий конкурент, аутсайдер ринку;

в) цілісний лідер, ринковий послідовник, претендент на лідерство;

г) аутсайдер, світовий стандарт, національний стандарт.

4. Ситуація, за якої успіх у конкурентній боротьбі залежить від якості, ефективності управління, організації виробництва, відповідає потенціалу:

а) першого рівня конкурентоспроможності;

б) другого рівня конкурентоспроможності;

в) третього рівня конкурентоспроможності;

г) четвертого рівня конкурентоспроможності.

5. Оберіть складову, яка не належить до потенціалу конкурентоспроможності підприємства залежно від об'єкта конкурентної боротьби:

а) маркетингова;

б) соціальна;

в) матеріально-технічна;

г) галузева.

6. Оберіть класифікаційну групу методів оцінювання потенціалу конкурентоспроможності підприємства за напрямком формування інформаційної бази:

- а) критеріальні, експертні;
- б) графічні, індикаторні, математичні;
- в) одномоментні, стратегічні;
- г) математичні, табличні.

7. За якою класифікаційною ознакою виокремлюють індикаторні та матричні методи оцінювання потенціалу конкурентоспроможності підприємства?

- а) за способом відображення кінцевих результатів;
- б) за способом оцінювання;
- в) за можливістю розробки управлінських рішень;
- г) за напрямком формування інформаційної бази.

8. Яка класифікаційна група методів базується на факторних моделях оцінювання потенціалу конкурентоспроможності підприємства, що полягають у розрахунку інтегрального показника?

- а) графічні;
- б) стратегічні;
- в) математичні;
- г) логістичні.

9. Які методи оцінювання потенціалу конкурентоспроможності підприємства не є прикладними?

- а) індикаторний метод;
- б) метод експертного оцінювання;
- в) модель конкурентних сил М. Портера;
- г) метод набору конкурентоспроможних елементів.

10. Які показники розраховують для узагальнення результатів експертного дослідження потенціалу конкурентоспроможності підприємства?

- а) індекс Герфіндаля-Гіршмана, коефіцієнт Джині, коефіцієнт Розенблюта (Холла-Тайдмана);
- б) фондівіддачу, рентабельність активів, коефіцієнт поточної ліквідності;
- в) коефіцієнт конкордації, критерій Х2;

г) коефіцієнт концентрації, коефіцієнт Лернера, рентабельність ринку, коефіцієнт ентропії.

11. Загроза появи нових конкурентів на певному ринковому сегменті:

- а) знижує потенціал прибутковості сегмента;
- б) обумовлює підвищення рівня витрат на стимулювання збуту;
- в) обумовлює підвищення рівня капіталовкладень, необхідних для утримання досягнутого рівня конкурентоспроможності;
- г) усе перелічене правильно.

12. Конкурентна перевага, отримана за рахунок виробництва продукції з унікальними споживчими властивостями, орієнтована на:

- а) дешеві канали збуту;
- б) низькі витрати;
- в) стандартизацію товарів;
- г) диференціацію товарів.

14. Пряме порівняння окремих індикаторів конкурентоспроможності з метою визначення переваг і недоліків порівнюваних підприємств – це зміст методу:

- а) рангів;
- б) різниць;
- в) балів;
- г) моделювання.

15. До складу факторів, що характеризують сильні і слабкі сторони підприємства, не належить:

- а) репутація (імідж);
- б) соціальна відповідальність;
- в) законодавча та нормативна бази;
- г) трудові ресурси.

Тема 4. Взаємозв'язок конкурентоспроможності підприємства із конкурентоспроможністю продукції

Питання для обговорення

1. Фактори, чинники та критерії конкурентоспроможності товару.
2. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції.
3. Якість товару – основний важіль забезпечення його конкурентоспроможності.

4. Основні підходи до управління конкурентоспроможністю товару.
5. Визначення конкурентоспроможності товару.
6. Визначення міжнародної конкуренції товару.
7. Стратегія підвищення якості товару як важливий чинник нецінової конкуренції.
8. Сервісне та післясервісне обслуговування як додаткові чинники підвищення привабливості товарів і зростання їх конкурентоспроможності.
9. Сучасні інструменти та організація контролю якості готової продукції.
10. Міжнародна сертифікація продукції.

Тестові завдання

1. Оберіть принципи, які не слугують для визначення сутності поняття «конкурентоспроможність продукції»:

- а) поширюється як на об'єкт ринкових відносин (товари, послуги), так і на суб'єкт;
- б) проявляється на вільному ринку, має динамічний характер;
- в) регулює законодавчо-нормативну роботу органів державного контролю;
- г) управляється тільки конкуренцією, що складається на тому або іншому вільному товарному ринку.

2. Оберіть визначення, яке не характерне для поняття «конкурентоспроможність продукції»:

- а) складне багатоаспектне поняття, яке визначає здатність продукції зайняти та утримувати позицію на конкурентному ринку в певний період за конкуренції з іншою аналогічною продукцією;
- б) відносне поняття, чітко пов'язане з конкретним сегментом ринку й часом продажу;
- в) метод, що передбачає використання фактичних статистичних даних за попередні роки при встановленні планових показників реалізації продукції;
- г) характеристика продукції, яка відображає її відмінність від продукції-конкурента за ступенем відповідності конкретній суспільній потребі та за витратами на її задоволення.

3. Розбіжності та різноманітність авторських позицій стосовно визначення поняття «конкурентоспроможність продукції» пов'язані з :

- а) характеристикою будь-якої складової конкурентоспроможності продукції (конкурентоспроможність виробничого, трудового потенціалів підприємств);

б) ототожненням конкурентоспроможності підприємства та конкурентоспроможності продукції;

в) масштабами розгляду конкурентоспроможності продукції (на регіональному, національному або світовому ринках (підприємство, галузь, країна)); заміною одного поняття іншим (конкурентний статус, конкурентний рівень);

г) сукупністю спеціальних знань і практичних навичок, що визначають ступінь підготовленості працівника до виконання професійних функцій обумовленої складності.

4. Оберіть визначення, яке найбільш повно висвітлює сутність поняття «управління конкурентоспроможністю продукції»:

а) самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність суб'єкта господарювання з метою досягнення економічного та соціального розвитку й одержання прибутку;

б) сукупність активних суб'єктів і сил, що діють за межами підприємства, впливають на його стратегію і безпосередньо не контролюються;

в) характеристика, яка відображає відповідність певної продукції конкретним потребам споживача, що включають переваги й вимоги до споживчих властивостей продукції та витрати на її придбання порівняно з конкурентною продукцією, представленою на ринку в певний момент часу;

г) сукупність взаємоузгоджених заходів і дій, що відображають довгострокові цілі та основні напрямки діяльності з обґрунтуванням ресурсного забезпечення.

5. Які принципи не лежать в основі побудови концепції управління конкурентоспроможністю продукції?

а) використання загальновідомих наукових методів і показників вимірювання;

б) відносний характер конкурентоспроможності продукції;

в) регулювання фіскальної функції органів місцевого самоврядування;

г) застосування тільки кількісних методів оцінювання.

6. На основі яких теорій не відбувається управління конкурентоспроможністю продукції?

а) сталого розвитку;

б) соціально-етичного маркетингу;

в) економічного аналізу;

г) демографічного зростання.

7. Оберіть об'єкти, які не належать до механізму управління конкурентоспроможністю продукції:

а) потреби та купівельні фонди споживачів, цільові ринкові сегменти;

- б) обсяги співпраці з виробничим та логістично-постачальницьким секторами, масштаби соціальної відповідальності на споживчому ринку;
- в) політична ситуація в країні, транспортна інфраструктура регіону, рівень транскордонної співпраці;
- г) фінансове, матеріально-технічне та інтелектуально-кадрове забезпечення, інвестиційно-інноваційний потенціал розвитку

8. Які фактори конкурентоспроможності не характерні для виробничої стадії відтворення продукції?

- а) якість, міцність, надійність, безпечність;
- б) матеріаломісткість, енергоспоживання, габарити, об'єм, вага, концентрація;
- в) простота користування (приготування), комфортність, ремонтпридатність, зручність в експлуатації;
- г) кваліфікація персоналу, швидкість обслуговування, знання іноземних мов.

9. Оберіть критерії конкурентоспроможності товарів підприємства:

- а) гострота конкуренції, міцність, підготовленість, стабільність і перспективність ринку;
- б) збалансованість, окупність, привабливість, диверсифікованість, відповідальність;
- в) соціальна адресність, безпечність, споживча новизна, імідж, достовірність;
- г) доступність послуги, культура та умови обслуговування.

10. За якими принципами не проводиться оцінювання конкурентоспроможності продукції?

- а) протилежності цілей і засобів, врахування особливостей різних сегментів ринку, переважно раціональної поведінки суб'єктів ринку;
- б) формування номенклатури критеріїв конкурентоспроможності з врахуванням рекомендованих вимог до продукції та перевищенням обов'язкових вимог;
- в) зростання якісних параметрів та кількісної величини оборотних коштів, прискорення інкасації грошових коштів, збільшення розрахунків готівкою;
- г) оцінювання з позиції певного суб'єкта ринку, орієнтація на певний тип ринку або на конкретний сегмент ринку.

11. Які виокремлюють методи оцінювання конкурентоспроможності продукції за показниками, на основі яких здійснюється таке оцінювання?

- а) статистичний, економетричний, ілюстративний, математичний;
- б) диференційований, комплексний, змішаний;
- в) прямі, непрямі;

г) розрахунково-аналітичний, матричний, графічний.

12. Оберіть методи, які належать до розрахунково-аналітичних методів оцінювання конкурентоспроможності продукції:

- а) органолептичні, реєстраційні, вимірювальні, соціологічні;
- б) експериментальні, розрахункові, статистичні, аналітичні, маркетингові;
- в) комерційні, техніко-економічні, нормативно-правові;
- г) модель Розенберга, модель з ідеальною точкою, оцінювання на основі рівня продажів.

13. Якість продукції – це:

- а) сукупність властивостей продукції, які обумовлюють її здатність задовольняти певні потреби відповідно до її призначення;
- б) механізм виготовлення виробів, призначених для власних потреб підприємства;
- в) об'єктивна необхідність розвитку суспільних форм організації виробництва;
- г) можливість зменшити витрати підприємства.

14. Оберіть мету сертифікації продукції:

- а) розширення основних засобів та їх відтворення;
- б) фінансування досягнення конкретних цілей;
- в) запобігання наданню послуг та реалізації продукції, небезпечних для життя, здоров'я та майна громадян і довкілля;
- г) підтримка окремих груп населення, певних видів підприємницької діяльності, розвиток яких має велике значення для національної економіки.

15. Виробниче підприємство планує підвищити якість продукції певного виробу. Прибуток від реалізації одиниці продукції складає 2450,00 грн. замість 960 грн у базовому періоді. Обчислити приріст прибутку на один виріб від підвищення його якості:

- а) 1490 грн/шт.;
- б) 2450 грн/шт.;
- в) 960 грн/шт.;
- г) 2500 грн/шт.

Тема 5. Вибір конкурентної стратегії підприємств

Питання для обговорення

1. Система конкурентних стратегій підприємства.
2. Стратегія забезпечення конкурентоспроможності як комплексна стратегія.

3. Прогнозування, планування, економічне обґрунтування, раціоналізація структур і процесів, управління якістю, ресурсозбереженням та персоналом.
4. Співвідношення факторів успіху та конкурентного потенціалу підприємства.
5. Властивості конкурентних переваг.
6. Сфери формування та реалізації конкурентних переваг.
7. Класифікація конкурентних переваг підприємства.
8. Основні положення концепції «Стратегічних зон господарювання».

Тестові завдання

1. Оберіть основну функцію технології забезпечення конкурентних переваг підприємства:

- а) інтеграція складових конкурентного потенціалу, які забезпечують формування і розвиток конкурентних переваг;
- б) впровадження на ринок нової продукції (послуг) з унікальними властивостями;
- в) визначення найбільш доцільної форми власності та організаційно-правової форми підприємства;
- г) створення підрозділу, який би систематично займався моніторингом системи управління конкурентними перевагами.

2. Які з наведених нижче властивостей не є властивостями технології забезпечення конкурентних переваг підприємства?

- а) організаційна цілісність;
- б) відкритість;
- в) персоніфікованість;
- г) пропорційність.

3. Яка властивість засвідчує синергетичний ефект технології забезпечення конкурентних переваг підприємства?

- а) емерджентність;
- б) односпрямованість на мету;
- в) взаємозв'язок;
- г) пропорційність.

4. Згідно з яким підходом технологію забезпечення конкурентних переваг підприємства розглядають як процес, що є загальною сумою усіх

функцій управління, здійснюється поетапно і передбачає визначену послідовність дій?

- а) системним;
- б) ресурсно-функціональним;
- в) соціально-економічним;
- г) процесним.

5. У межах ресурсно-ринкового підходу технологія забезпечення конкурентних переваг підприємства розглядається як...

- а) процес, спрямований на більш ефективне використання ресурсів підприємства порівняно з конкурентами;
- б) пошук кращих, ніж у конкурентів, способів задоволення специфічних запитів споживачів;
- в) зосередження уваги на майбутній підтримці окремого бізнес-проекту;
- г) ідея про те, що будь-який ринок складається із сукупності окремих сегментів.

6. Яким загальним управлінським функціям відповідає технологія забезпечення конкурентних переваг підприємства?

- а) планування, організація, стимулювання, стратегування, порівняльності;
- б) аналіз, планування, контроль;
- в) пошуку, розподілу, ефективності, синергії;
- г) адекватності, привабливості, відповідальності.

7. На якому етапі технології забезпечення конкурентних переваг підприємства аналізуються стейкхолдери?

- а) розробка конкурентних стратегій;
- б) реалізація конкурентних стратегій;
- в) відбір оптимальних різновидів стратегій конкурентної поведінки;
- г) аналіз середовища та підприємства.

8. Яка з наведених дій не відповідає етапам технології забезпечення конкурентних переваг підприємства?

- а) реалізація конкурентних стратегій;
- б) аналіз середовища та підприємства;
- в) розробка законодавчих документів;
- г) розробка конкурентних стратегій.

9. Які принципи не належать до принципів формування і розвитку технології забезпечення конкурентних переваг підприємства?

- а) системності та комплексності;
- б) гнучкості;

- в) адаптивності;
- г) соціалізації.

10. Який принцип передбачає здатність технології забезпечення конкурентних переваг ефективно виконувати загальні та специфічні функції управління в циклі управління підприємством?

- а) системності та комплексності;
- б) гнучкості;
- в) адаптивності;
- г) соціалізації.

11. Які параметри не використовують для виокремлення стратегічної зони господарювання підприємства?

- а) перспективи зростання;
- б) очікуваний рівень нестабільності зовнішнього середовища;
- в) рівень інфляційних очікувань;
- г) перспективи рентабельності виробництва продукції.

12. Які з наведених характеристик не доцільно використовувати при визначенні стратегічної зони господарювання підприємства?

- а) очікуваний обсяг продажу в поточному та перспективному періодах;
- б) особливості розподілу та реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- в) динамічні характеристики ринку (стабільний, зростаючий);
- г) рівень політичної обізнаності суб'єктів ринку.

13. Які завдання не належать до інвестиційно-економічної стратегії, спрямованої на забезпечення конкурентних переваг підприємства?

- а) оптимізація структури капіталу, рівня фінансового контролю та фінансової дисципліни;
- б) підвищення ефективності використання власних та залучених фінансових ресурсів;
- в) посилення регламентованості трудових відносин між керівництвом підприємства та працівниками;
- г) оптимізація фінансового стану і, як наслідок, підвищення інвестиційної привабливості.

14. Які результати не можуть бути досягнуті підприємством у межах реалізації інвестиційно-економічної стратегії забезпечення конкурентних переваг?

- а) вищий рівень ефективності використання капіталу (власного та залученого), забезпечення інтересів власників, керівництва, працівників;

- б) доступ до більшої кількості ринків фінансових ресурсів, можливість використання більшої кількості видів фінансових ресурсів;
- в) зростання участі в регулюванні соціально-трудова відносин державних і відомчих структур;
- г) вищий рівень інвестиційної привабливості, фінансової прозорості.

15. Який організаційний елемент є основою інтеграції технології забезпечення конкурентних переваг у загальну систему управління підприємством?

- а) перерозподіл повноважень щодо забезпечення конкурентних переваг між окремими підрозділами та посадовими особами, що спрямований на забезпечення виконання всіх функцій зазначеного управління та уникнення дублювання обов'язків;
- б) запровадження відрядних форм оплати праці залежно від участі в управлінні розвитком підприємства;
- в) підготовка інвестиційних проектів для державних і відомчих структур щодо спільного розвитку соціального та інтелектуального видів капіталу на територіях функціонування підприємств;
- г) ініціювання створення програм розвитку державно-приватного соціального партнерства.

Тема 6. Система та процес управління конкурентоспроможністю підприємства

Питання для обговорення

1. Чинники, що визначають рівень конкурентоспроможності підприємства.
2. Методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємств.
3. Системно-процесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства.
4. Специфічні особливості забезпечення конкурентоспроможності бізнес-організацій різних типів.
5. Принципи управління конкурентоспроможністю підприємства на світовому ринку.
6. Аналіз фінансового стану підприємства як інструмент підвищення його конкурентоспроможності.
7. Етапи і процедури процесу управління конкурентоспроможністю підприємства.
8. Специфічні особливості забезпечення конкурентоспроможності бізнес-організацій різних типів.

9. Організація прийняття конкурентоспроможних управлінських рішень, контролю і стимулювання їх реалізації.

Тестові завдання

1. Яка мета управління конкурентоспроможністю підприємства?

а) поліпшення демографічної ситуації на території функціонування підприємства;

б) забезпечення життєздатності та сталого функціонування підприємства за будь-яких економічних, політичних, соціальних та інших змін у його зовнішньому середовищі;

в) розширення прав та свобод споживачів продукції підприємства;

г) удосконалення договірних взаємовідносин із політичними та благодійними організаціями.

2. Яким є об'єкт управління конкурентоспроможністю підприємства?

а) структурні зміни конкурентного середовища у зв'язку з підвищенням рівня державного контролю податкових зобов'язань;

б) сукупність фінансово-економічних програм підприємства щодо поліпшення соціальної відповідальності на ринку;

в) участь підприємства у державних програмах із поліпшення територіальної інфраструктури території функціонування;

г) рівень конкурентоспроможності, необхідний і достатній для забезпечення життєздатності підприємства як суб'єкта економічної конкуренції.

3. До суб'єктів управління конкурентоспроможністю підприємства не належать:

а) власник підприємства;

б) лінійні менеджери операційних підрозділів підприємства;

в) благодійні та громадські організації;

г) державні та відомчі управлінські структури й органи.

4. Які функції не виконує система управління конкурентоспроможністю підприємства?

а) планування;

б) цілевстановлення;

в) екологічного контролю;

г) мотивація.

5. Завдяки якій функції забезпечується використання мотиваційних (як економічних, так і психологічних) регуляторів активності суб'єктів управління конкурентоспроможністю підприємства?

- а) планування;
- б) цілевстановлення;
- в) екологічного контролю;
- г) мотивація.

6. Які принципи не є базовими у системі управління конкурентоспроможністю підприємства?

- а) системності управління, цільової спрямованості, гнучкості, наукової обґрунтованості управління;
- б) ринкової орієнтації, етапності, зіставності управлінських рішень при аналізі їх варіантів;
- в) індексації, санації, девальвації, комплексного державного контролю;
- г) багатоваріантності, комплексності, збереження та розвитку конкурентних переваг підприємства.

7. За яким принципом передбачається генерація альтернативних варіантів розвитку подій при системі управління конкурентоспроможністю підприємства?

- а) єдності теорії та практики управління конкурентоспроможністю підприємства;
- б) збереження та розвитку конкурентних переваг підприємства;
- в) багатоваріантності;
- г) ранжування об'єктів управління за їх важливістю.

8. Який блок не належить до схеми організаційно-економічного механізму системи управління конкурентоспроможністю підприємства?

- а) вибір конкурентної стратегії підприємства;
- б) інформаційне забезпечення системи внутрішнього управління;
- в) реформування системи управління персоналом і трудовою мотивацією;
- г) бюджетування програм створення фонду благодійної допомоги населенню з низьким рівнем доходів.

9. Оберіть складові (критерії) механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства:

- а) кадрова, майнова, товарна, організаційна;
- б) диверсифікації та планування виробництва, реорганізація системи внутрішнього обліку й аналізу, удосконалення внутрішнього фінансового менеджменту;
- в) маркетингова, фінансово-інвестиційна, силова, інноваційна, соціальна, техніко-технологічна, логістична підсистеми;
- г) комплексність, гнучкість, етапність, ринкова орієнтації.

10. Який з етапів оцінювання конкурентоспроможності підприємства є першим?

- а) визначення мети комплексного оцінювання конкурентоспроможності підприємства;
- б) розрахунок інтегрального показника конкурентоспроможності підприємства;
- в) формування та систематизація показників для розрахунку параметра оцінювання конкурентоспроможності підприємства;
- г) визначення кола підприємств-конкурентів з урахуванням критеріальних ознак.

11. Які критеріальні ознаки не є важливими для визначення кола підприємств-конкурентів у процесі оцінювання конкурентоспроможності підприємства?

- а) ідентичність профілю діяльності з урахуванням широти, глибини та сталості асортименту товарної пропозиції;
- б) порівняльність фаз життєвого циклу підприємств та наявність доступу і рівність можливостей щодо ресурсного забезпечення підприємства в ринковому середовищі;
- в) технологічна структура виробничих інвестицій та необхідний їх обсяг для реалізації програм розвитку;
- г) єдиний внутрішньорегіональний ринок діяльності або його певний сегмент, визначений у межах району.

12. До якої складової конкурентоспроможності підприємства належать такі показники, як оборотність товарних запасів, коефіцієнт стійкості асортименту товарів, середній індекс цін товарів, широта асортиментних позицій?

- а) кадрової;
- б) товарної;
- в) фінансово-інвестиційної;
- г) майнової.

13. До якої складової конкурентоспроможності підприємства належать такі показники, як фондозабезпеченість, індекс постійного активу, коефіцієнт абсолютної ліквідності?

- а) кадрової;
- б) товарної;
- в) фінансово-інвестиційної;
- г) майнової.

14. Якими методами не здійснюють прогнозування стану конкурентоспроможності підприємства?

- а) експертного оцінювання;
- б) екстраполяції;

- в) правового регулювання;
- г) інтуїції.

15. Оберіть визначення, яке найбільш повно висвітлює сутність поняття «конкурентоспроможність підприємства»:

- а) метод, що ґрунтується на визначенні норм витрат різних ресурсів і забезпеченні на цій основі необхідного випуску продукції;
- б) свідомо обґрунтоване визначення та підтримання необхідних пропорцій розвитку підприємства;
- в) сукупність спеціальних знань і практичних навичок, що визначають ступінь підготовленості працівника до виконання професійних функцій;
- г) певний аспект менеджменту підприємства, спрямований на формування, розвиток та реалізацію конкурентних переваг та забезпечення життєздатності підприємства як суб'єкта економічної конкуренції.

Тема 7. Програми підвищення конкурентоспроможності підприємства

Питання для обговорення

1. Концепція розробки та забезпечення реалізації програми підвищення конкурентоспроможності підприємства.
2. Етапи розробки програми підвищення конкурентоспроможності.
3. Конкурентна політика держави та напрями її регулювання.
4. Методи захисту конкуренції. Антимонопольне регулювання: сутність та методи.
5. Аналіз конкурентного середовища в Україні та його регулювання.
6. Характерні особливості сучасного стану міжнародної конкуренції.
7. Маркетинговий, системний, інноваційний, глобальний, ситуаційний, комплексний підходи до оцінки міжнародної конкуренції.
8. Етапи розробки програми підвищення конкурентоспроможності.
9. Вітчизняний підхід до забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.
10. Міжнародний досвід реалізації програм підвищення конкурентоспроможності.

Тестові завдання

1. Оберіть визначення, яке найбільш повно характеризує сутність поняття «програма підвищення конкурентоспроможності підприємства»:

- а) сукупність властивостей та характеристик продукту, котрі надають йому здатність задовольняти встановлені або передбачувані потреби;

б) обов'язок індивіда виконувати відповідні політичні, юридичні та моральні вимоги, які встановлюються суспільством, державою чи колективом;

в) організований комплекс робіт, спрямований на вирішення завдання щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства, виконання котрого обмежено в часі, а також пов'язано зі споживанням конкретних фінансових, матеріальних і трудових ресурсів;

г) зовнішня негативна реакція з боку суспільства на нормопорушуючі дії суб'єкта, що руйнують соціальну комунікацію, і легітимна соціальна відповідь на неприпустиму поведінку через реалізацію принципу покарання.

2. Яка характерна ознака не властива програмі підвищення конкурентоспроможності підприємства?

а) складна організаційна структура (залучення великої кількості виконавців і організація їх кооперації);

б) невиконання керівництвом правових норм із забезпечення належних умов праці;

в) складна динаміка функціонування та великі терміни розробки;

г) суттєві ризики успішного виконання.

3. Оберіть визначення, яке найбільш повно характеризує сутність поняття «управління програмою підвищення конкурентоспроможності підприємства»:

а) підготовка інвестиційних проектів для державних і відомчих структур щодо спільного розвитку соціального та інтелектуального капіталу на територіях функціонування підприємств;

б) зовнішня негативна реакція з боку суспільства на нормопорушуючі дії суб'єкта, що руйнують соціальну комунікацію, і легітимна соціальна відповідь на неприпустиму поведінку через реалізацію принципу покарання;

в) мистецтво координації людських і матеріальних ресурсів протягом розробки та реалізації програми підвищення конкурентоспроможності для досягнення визначених у програмі результатів щодо складу та об'єму робіт, вартості, часу, якості, цільового рівня конкурентоспроможності та рівня задоволення учасників програми;

г) характеристика, яка відображає відповідність певної продукції конкретним потребам споживача, що охоплюють переваги й вимоги до споживчих властивостей продукції та витрати на її придбання порівняно з конкурентною продукцією, представленою на ринку в певний момент часу.

4. Який принцип не покладається в основу управління розробкою та реалізацією програми підвищення конкурентоспроможності підприємства?

а) дотримання термінів та збалансованості ресурсів, що використовуються;

б) відповідальність працівників за рішення їхніх керівників у процесі реалізації програми;

в) організація єдиного керування на всіх стадіях розробки та реалізації програми;

г) комплексне врахування інтересів усіх залучених і зацікавлених сторін, а насамперед – учасників програми.

5. Які засоби не використовуються на підприємстві для підвищення конкурентоспроможності?

а) реорганізація державних служб контролю підприємницької діяльності;

б) кошти працівників та їх сімей, які виявили бажання взяти участь у нагородженні і розподілі прибутку підприємства;

в) участь у державних програмах розвитку інфраструктури територій функціонування;

г) промисловий інжиніринг, розробка та реалізація програм інвестиційної діяльності.

6. Які організаційні форми не можуть бути впроваджені підприємством для підвищення конкурентоспроможності?

а) інституалізація соціального партнерства та перехід до тарифної системи колективно-договірного регулювання зайнятості та оплати праці;

б) запровадження організаційно-стратегічного підходу до управління розвитком трудових відносин;

в) повна безвідповідальність функціональних підрозділів перед керівництвом підприємства у бізнес-процесах;

г) удосконалення та узгодження організаційно-правових форм бізнесу і зайнятості.

7. У якій сфері не може бути забезпечене підвищення конкурентоспроможності підприємства?

а) управління людськими ресурсами;

б) застосування населенням громадських об'єднань;

в) управління інноваціями та технологіями;

г) використання інформації.

8. Оберіть способи підвищення конкурентоспроможності підприємства у стратегічному періоді:

а) модернізація обладнання, всебічне зниження витрат, зміна асортиментної політики, обґрунтована рекламна політика;

б) збільшення народжуваності населення, поліпшення державної соціальної політики, підвищення купівельної спроможності населення;

в) збільшення кількості малих підприємств, скорочення прямих іноземних інвестицій, зниження рівня капіталізації підприємства;

г) поліпшення податкового законодавства, збільшення підприємств-конкурентів, підвищення транспортних витрат.

9. Завдяки яким економічним зовнішнім передумовам розпочинається розробка програми підвищення конкурентоспроможності підприємства?

а) швидкий науково-технічний розвиток, виникнення нових технологій і товарів-замінників, підвищення вимог до сертифікації продукції в галузі;

б) сприятлива для розвитку галузі політика органів влади, захист вітчизняного виробника, законодавчі обмеження;

в) демографічна ситуація, зміна потреб і купівельної спроможності споживачів, наявність кваліфікованої робочої сили;

г) виникнення нових товарних ринків, підвищення вимог до якості продукції, загострення конкуренції, завершення життєвого циклу продукції, активна інвестиційна політика.

10. Завдяки яким фінансовим внутрішнім передумовам розпочинається розробка програми підвищення конкурентоспроможності підприємства?

а) усвідомлення менеджером необхідності впровадження програми та її підтримка вищим керівництвом, наявність або виокремлення центрів прийняття рішень, децентралізація управління;

б) відповідне коло наявних технологій; знання новітніх технологій; великий науковий потенціал; достатній рівень технічної підготовки виробництва; ґрунтовна конструкторська підготовка;

в) наявність достатньої кількості власних та/або залучених коштів на впровадження нових розробок, фінансова стабільність та наявність надійних фінансових партнерів;

г) активна участь персоналу в програмі, компетентність і професіоналізм, готовність до змін, гнучкість та цілісність бачення проблем.

11. Оберіть передумову, яка не визначає необхідність для підприємства підвищувати конкурентоспроможність, враховуючи її елементний склад:

а) вище керівництво підприємства має бути повністю відданим ідеям програми;

б) на всіх організаційних рівнях повинно забезпечуватися повне розуміння цілей та завдань програми;

в) програма має відповідати політичній та соціально-економічній ситуаціям в країні;

г) програма повинна бути підкріпленою практичним та нескладним інструментарієм для вимірювання та оцінювання досягнутих результатів, а також консультаційним забезпеченням.

12. Який з етапів є першим у розробці програми підвищення конкурентоспроможності підприємства?

- а) формулювання стратегій реалізації програми;
- б) визначення та впорядкування пріоритетності цілей;
- в) оцінювання очікуваної ефективності запропонованих заходів;
- г) планування дій і визначення фаз програми.

13. На якому етапі здійснюється поетапна декомпозиція процесу реалізації програми підвищення конкурентоспроможності підприємства?

- а) формулювання стратегій реалізації програми;
- б) визначення та впорядкування пріоритетності цілей;
- в) оцінювання очікуваної ефективності запропонованих заходів;
- г) планування дій і визначення фаз програми.

14. Оберіть інструмент, який не використовується у структуруванні програми підвищення конкурентоспроможності підприємства:

- а) дерево ризиків;
- б) SWOT-аналіз;
- в) дерево вартості;
- г) матриця відповідальності.

15. Який з етапів є завершальним у розробці програми підвищення конкурентоспроможності підприємства?

- а) формулювання стратегій реалізації програми;
- б) визначення та впорядкування пріоритетності цілей;
- в) оцінювання очікуваної ефективності запропонованих заходів;
- г) планування дій і визначення фаз програми.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва та стислий зміст роботи	Мета роботи	Кількість Годин
1	Розрахунок показників оцінки конкурентного середовища підприємства. Особливості формування стратегічної позиції підприємства в конкурентному середовищі	Оцінити інтенсивності конкурентної боротьби у галузі. Розрахунок показників концентрації ринку	1
2	Проведення порівняльної діагностики конкурентоспроможності підприємств-суперників	Вивчити особливості аналітичної і графічної оцінки конкурентоспроможності підприємства та її інтерпретація	1

3	Визначення конкурентоспроможності продукції підприємства та факторів впливу на конкурентоспроможність продукції	Засвоїти методи здійснення компенсаційної та некомпенсаційної оцінки конкурентоспроможності продукції	1
4	Оцінювання ефективності використання персоналу підприємства	Вивчити методичні підходи до оцінки персоналу підприємства	1
5	Оцінювання конкурентоспроможності торгівельної марки та розробка конкурентної карти ринку за результатами використання конкурентних переваг торгівельної марки	Засвоїти використання інтегральної моделі оцінки конкурентоспроможності торгівельної марки	1
6	Визначення конкурентних стратегій у сфері великого стандартного виробництва та у сфері малого бізнесу	Вивчити особливості формування стратегії конкуренції на світовому ринку та сфері бізнесу	1
Всього			6

Приклади завдань для розв'язування

Завдання 1. На основі даних фінансової звітності визначити коефіцієнти фінансової незалежності та концентрації залученого капіталу за три роки діяльності підприємства, оформити таблицю динаміки та проаналізувати отримані результати.

Підготувати аналітичну записку раді директорів інвестиційної компанії про доцільність інвестування, з точки зору фінансової стійкості об'єкта інвестування.

Завдання 2 Для трьох підприємств розрахувати індекс Гіршмана-Герфіндаля, якщо відомо, що підприємство А займає 45% ринку, підприємство Б – 27%; решта ринку належить підприємству В.

Завдання 3. Охарактеризувати фактори, що визначають гостроту конкурентної боротьби, й напрямки їх впливу для фармацевтичного підприємства.

Завдання 4. За вибором студента провести діагностику певної галузі, використавши методику М. Портера з дотриманням діагностичних процедур, а саме: 1. Профіль галузі, її загальна характеристика; 2. Оцінювання рушійних сил розвитку галузі; 3. Оцінювання сил конкуренції; 4. Діагностика конкурентних позицій підприємств-суперників; 5. Аналіз діяльності найближчих конкурентів; 6. Визначення провідних факторів успіху, їх оцінювання; 7. Перспективи розвитку галузі.

Завдання 5. Згідно з планом організаційно-технічних заходів з підвищення ефективності виробництва АТ "Машбуд" передбачається виготовляти новий прес з вищими показниками порівняно з пресом, що випускався підприємством до цього. Впровадження у виробництво нового преса потребує додаткових капітальних вкладень на суму 204 тис. грн. Це дасть змогу щороку виробляти 400 пресів. Валові витрати на виробництво одного преса становлять 38 тис. грн., відпускна ціна - 48 тис. грн.

Обчислити річну економію від збільшення прибутку, термін окупності та коефіцієнт економічної ефективності капіталовкладень при впровадженні у виробництво преса вищої якості, якщо відомо, що собівартість базової моделі преса - 36,8 тис. грн., ціна реалізації - 46,5 тис. грн.

Завдання 6. Розрахувати коефіцієнт конкурентоспроможності Товару 1, якщо індекс технічних параметрів – 0,75. Економічні характеристики товарів наведено в таблиці.

№ п/п	Показники	Товар 1	Конкурент
1	Ціна, грн	240	230
2	Витрати пов'язані з використанням, грн	17	13

Завдання 7. За даними таблиці проаналізувати ступінь оновлення випуску продукції у звітному році.

Показник	План	Факт
Кількість видів продукції	50	56
У тому числі нових видів	18	15
Обсяг виробництва, тис.грн	3500	4100
У тому числі нових видів, тис.грн	1000	840

Завдання 8. На м'ясокомбінаті заплановано виготовити 200 тис. банок м'ясних консервів, у тому числі 70 % вищого сорту. Ціна однієї банки консервів першого сорту - 5,8 гри, вищого - на 22 % вища. Визначити коефіцієнт сортності продукції підприємства у плановому періоді й дослідити, як він змінився порівняно зі звітним періодом, якщо у звітному періоді коефіцієнт сортності становив 0,95.

Завдання 9. За даними таблиці визначити термін окупності додаткових капіталовкладень і річний економічний ефект виробника побутової електротехніки за рахунок випуску нової моделі поліпшеної якості.

Показник	Стара модель	Нова модель
Річний обсяг випуску продукції, тис.грн	80	80

Додаткові капіталовкладення, тис.грн	-	400
Собівартість одиниці продукції, грн	165	205
Роздрібна ціна одиниці продукції, грн	180	225
Нормативний коефіцієнт ефективності	0,15	0,15

Завдання 10. За даними таблиці оцінити маркетинговий потенціал фірми. Максимально можлива кількісна оцінка маркетингового потенціалу - 5 балів

Показники маркетингового потенціалу	Коефіцієнт вагомості	Рейтинг показника
Якість продукції	0,5	4
Просування товару на ринок	0,2	3
Продажна ціна одиниці продукції	0,15	5
Збут продукції споживачам	0,15	5

Завдання 10. За даними таблиці оцінити конкурентоспроможність конкретного підприємства.

Характеристика	Вагомість	Підприємство					
		№1		№2		№3	
		Рейтинг	Зваж.рейтинг	Рейтинг	Зваж.рейтинг	Рейтинг	Зваж.рейтинг
1.Низькі витрати	0,25	2	0,50	1	0,25	3	0,75
2.Ділова репутація	0,25	1	0,25	2	0,50	3	0,75
3.Якість продукції	0,20	3	0,60	1	0,20	2	0,40
4.Сервісне обслуговування	0,20	3	0,60	2	0,40	1	0,20
5.Організація виробництва	0,10	2	0,20	3	0,30	1	0,10
		1,00	x	2,15	1,65	x	2,20

Завдання 11. На підставі даних таблиці оцінити конкурентоспроможність верстатів вітчизняного виробництва. Зробіть висновок про напрями роботи щодо підвищення конкурентоспроможності кожного з них.

Параметри станка	Модель, виробник					Вагомість показника
	БОЛ 20-40, Корея	ГР-512, Румунія	ГР-516, Румунія	2Ф554, Україна	ОС-3900, Україна	
Виліт шпинделя, мм	1340	1250	1600	1600	1250	0,15
Потужність двигуна головного руху, кВт	3	4,1	4	5,5	5,5	0,4
Кількість ступенів частот обертання	12	18	18	24	24	0,1

Кількість подач	8		8	24	24	0,1
Вага станка, кг	3800	3550	4000	4000	4170	0,25
Ціна станка, ум. од	6000	7000	7500	7500	7000	

Завдання 12. За кількома показниками діяльності підприємств однієї галузі, провести узагальнюючу оцінку їх конкурентоспроможності. Обов'язковим елементом виконання є обґрунтування значущості кожного з показників рейтингу, яке може бути виконане у різних аспектах:

1. із точки зору стратегічного інвестора;
2. із позиції підприємства — потенційного учасника галузі;
3. із точки зору підприємства — учасника групи;
4. із позиції кредитора.

Методи контролю

Використовують наступні методи контролю: усний, письмовий, комбінований, дискусійний.

Форми контролю, які використовуються:

Поточний контроль: тестовий контроль, перевірка рішення практичних завдань, перевірка складання конспектів, захист та оцінювання індивідуальних завдань, оцінка за активність здобувачів на заняттях, тези виступу на конференції, участь у конференціях, публікація статті.

Поточний підсумковий контроль: перевірка тестових завдань. Поточні підсумкові контрольні роботи містять практичну та теоретичну складові.

Підсумковий контроль: іспит. Оцінювання знань здобувачів здійснюється на основі виконання всіх видів навчальної діяльності та поточного контролю. Максимальна кількість балів дорівнює 100.

Розподіл балів, які отримують здобувачі з дисципліни

(підсумковий контроль – іспит)

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен)	Сума	
Змістова частина 1										Разом	40	100
T1	T2	A1	T5	T6	T7	...	A2	60		
5	5	10	8	8	8	...	6			

T1, T2 ... T12 – теми змістових частин. А – атестація за темами.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності/Local grade	Оцінка ЄКТС/ ECTS grade		Оцінка за національною шкалою/National grade
			для заліку
90–100	A	Excellent	Зараховано/Passed
82-89	B	Good	
75-81	C		
64-73	D	Satisfactory	
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Не зараховано/Fail
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

1. Hofer C. W. Conceptual Construct for Formulating Corporate and Business Strategies / C. W. Hofer. – Boston : Intercollegiate Case Clearing House, 1977. – 754 p.
2. Shay J. P. Dynamic Competitive Strategy: Towards a Multiperspective Conceptual Framework [Electronic resource] / Jeffrey P. Shay, Frank T. Rothaermel. – Access mode: <http://scheller.gatech.edu/directory/faculty/rothaermel/pubs/99LRP.pdf>.
3. Балабанова Л.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навч. посіб. / Л.В. Балабанова, Г.В. Кривенко, І.В. Балабанова. – К. : ВД «Професіонал», 2009. – 256 с.
4. Бойко В.О. Діагностика бізнес-середовища та стратегії підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.04. Миколаїв, 2014. 22 с.
5. Бойко В.О., Бойко Л.О. Методичні засади оцінки конкурентоспроможності аграрних підприємств. Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку аграрного сектору економіки України [колективна монографія] За заг. редакцією А.В. Руснак. Херсон: ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. С. 43-51.
6. Бойко, В., Бойко, Л. (2019). Сучасні підходи до визначення поняття «конкурентоспроможність аграрних підприємств». Фінансовий простір, (3(35), 23-31. [https://doi.org/10.18371/fp.3\(35\).2019.190153](https://doi.org/10.18371/fp.3(35).2019.190153)
7. Валітов С.С. Конкурентне право України : навч. посібник / С.С. Валітов. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 432 с.
8. Воронкова, А.Е. Управлінські рішення у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства : організаційний аспект [Текст] : монографія / А. Е. Воронкова, Н. Г. Калюжна, В. І. Отенко. – Х. : ІНЖЕК, 2008. – 512 с.
9. Гамов М. С. Регіональна конкурентоспроможність економіки України : навч. посіб. / М. С. Гамов, О. І. Шнирков. – Запоріжжя : ЗНТУ, 2011. – 292 с.

10. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
11. Грановська В. Г. Формування інституційного механізму забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств / В. Г. Грановська // Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2018. - Вип. 18. Част. 1. - С. 124-129.
12. Довбенко, В. І. Потенціал і розвиток підприємства [Текст] : навч. посіб. / В. І. Довбенко, В. М. Мельник. – Львів : Львівська політехніка, 2010. – 232 с.
13. Должанський І.З. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. / І.З. Должанський, Т.О. Загорна. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
14. Єрмакова, О. А. Підвищення конкурентоспроможності приморських регіонів України на основі кластерної моделі [Текст] : монографія / О. А. Єрмакова. – Одеса : ІПРТЕЕД, 2011. – 200 с.
15. Журик Ю.В. Антимонопольно-конкурентне право України : навч. посібник / Ю.В. Журик. – К. : ЦУЛ, 2011. – 272 с.
16. Кирилов Ю. Є. Агротехнопарки - інноваційний напрям конкурентоспроможного розвитку підприємств аграрного сектору / Ю. Є. Кирилов, В. Г. Грановська // Економіка АПК. - 2017. - № 6 - С. 65-73.
17. Кирилов Ю. Є. Підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств України на основі впровадження інновацій / Ю. Є. Кирилов, В. Г. Грановська // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – № 24. – С. 5-9. – DOI: 10.32702/2306-6814.2019.24.5.
18. Кирилов Ю.Є. Модель забезпечення конкурентоспроможного розвитку аграрних підприємств: теоретико-методичний аспект / Ю. Є. Кирилов, В. Г. Грановська // Економіка АПК. - 2019. - № 11 - С. 70-78.
19. Колесник Ю. В. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств / Ю. В. Колесник // Економіка, фінанси, право. – 2010. – № 5. – С. 3–8.
20. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: [монографія/за заг.ред. О.Т. Янкового].-Одеса:Атлант, 2013.-470с.
21. Кузьмін О.Є. Конкурентоспроможність підприємства: планування та діагностика: /Монографія/ О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, О.П. Романко; за заг. ред. д.е.н., проф. Кузьміна О.Є. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2011. – 180 с.
22. Лупак Р. Л. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. / Р. Л. Лупак, Т. Г. Васильців. – Львів : Видавництво ЛКА, 2016. – 484 с.
23. Мармуль Л.О., Бойко В.О. Методика визначення конкурентоспроможності аграрних підприємств із застосуванням показників багатомірної статистики. BlackSea. Scientific journal of academic research. Economic, management&marketing and engineering. Tbilisi, Georgia. 2014. Volume 08 issue 01. P. 82-86.
24. Николюк О. М. Управління конкурентоспроможністю сільськогосподарського підприємства: теоретико-методологічні основи : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2016. 314 с.
25. Юхименко П. Конкурентоспроможність підприємства: підручник. Вид:ЦУЛ, 2020.-320 с.

Інформаційні ресурси

1. Ліга Бізнес-Інформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.liga.net.
2. Нормативні акти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nau.kiev.ua.
3. Міністерство економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу – www.me.gov.ua
4. Міністерство фінансів [Електронний ресурс]. – Режим доступу – www.minfin.gov.ua

5. Міністерство промислової політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу – www.industry.gov.ua
6. Державний комітет статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу – www.ukrstat.gov.ua
7. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу – www.nbuv.gov.ua
8. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу – www.gntb.n-t.org